

## **Ilm ja ilma tegijad aastal 2010**

"Harva on aastaid, kui ilm sekkub sedavõrd sageli inimeste tegemistesse. Ja veel kõigi kuude jooksul! 2010 sai sellega hakkama," tõdeb **ilmatundja Ain Kallis**.

### **Elurikkus ja looduskaitse Keskkonnaministeerium 11. jaanuar 2011**

Kui küsida Eestimaa elanikelt, mis jääb meelde lahkuvast aastast, siis enamik vastaks muidugi – lumeküllus. Tõepoolest: seda kraami jätkus üleliia nii eelmise talve lõpul kui ka uue talve alguses. Ning ees on veel kolm potentsiaalset talvekuud!

### **EMHI tehnika täienes**

Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudil (EMHI) oli samuti põnev ja tegus aasta. Ilmajaamad said juurde üksteist laseriga pilvede kõrguse mõõtjat, üheksa automaatset lumemõõtjat; moderniseeriti hüdroloogilisi jaamu; lisandus uusi jaamu rannikule (ikkagi mereriik!). Raha kõigeks selleks saime Euroopa Regionaalarengu Fondist.

Kõige rohkem äratas rahva tähelepanu uus uhke Emajõe veemõõdusammas, mis avati 15. novembril. Toda kutsutakse ka Tartu vabadussambaks – muidu sini-must-valge tulba ülaosa muutub hoiatavalt punaseks siis, kui linna ähvardab uputuse oht.

Meenutamist väärib ka 1. veebruaril Tõraveres peetud pidulik konverents, millega tähistati 145 aasta möödumist Tartu Ülikooli meteoroloogia observatooriumi avamisest; 60 aasta möödumist EMHI Tartu–Tõraverre ilmajaama rajamisest ning üksteist aastat selle arvamist Maailma meteoroloogiaorganisatsiooni päikesekiirguse mõõtmise baasjaamade (BSRN) hulka.

### **Kõrged hanged, vesi ahjus**

Lahkuva aasta algust ja lõppu iseloomustab kõige paremini eesti vanasõna: "Kõrged hanged toovad vee ahju." Vesi oli ahjus paljudel peredel kevadise suurvee aegu (sõna otseses mõttes). On ka nüüd – mõeldes lumekoormale katustel, teedel ning võimalikule uputusele kevadel. Seda juhul, kui kogu see tüse lumikate peaks kiiresti sulama hakkama.

Kohalikke rekordeid püstitati nii lumekihi paksuses kui ka suladeta perioodi pikkuses. Jõhvi näiteks ei saanud soojakraade tunda 76 päeva, Tartu 55 päeva vältel. Viimagine pikim säärane periood on leitud karmist 1941./1942. aasta talvest, kui Ristnas ja Viljandis registreeriti 90 suladeta päeva.

### **Rekordsoe suvi**

Lumises keskkonnas kipub ununema mitmeti erakordne suvi. Kuigi 2010. aasta juuni oli isegi jahedapoolne, saadi kolme suvekuu õhutemperatuuri keskmisteks rekordiliselt kõrged näidud. Tartu rekordile (18,6 soojakraadi) pole võrdset kogu mõõteperioodi jooksul alates 1866. aastast. Rekordiline oli ka juulikuu – Tõraveres kerkis kraadiklaasi näit 26 päeval üle 25 pügala; üle 30 kraadi aga 12 päeval.

Kuumalaine jätkus augustis: 7. kuupäeval mõõdeti Narva-Jõesuus (muidugi varjus) õhutemperatuuriks +35,4 kraadi, seega vaid 0,2 kraadi vähem Eesti absoluutsest soojarekordist (+35,6 kraadi; Võru, 11.08.1992).

Järvedes ja meres soojenes vesi 26–27 kraadini (meenutagem – 1994. aasta juulis oli Peipsi vesi 32,6 kraadi!). Suvitajad segas aga kohati Soome lahe ääres süvavee kerget, mis tõi sügavusest pinnale mõneks päevaks päris jäise vee.

Päev pärast kõige kuumemat ilma ründas meid Lätist võimas äikesetorm – nn deretšo, mis tekitas purustusi linnades ja murdis maha metsa pea üle kogu Eesti. See tõi kaasa ka trombe-tornaadosid-tuulispasku.

Muide, äikest oli kuulda-näha pea kogu 2010. aasta vältel!

### **Sünoptikud, keerake lumekraan kinni!**

Lõpetuseks tahaks suruda kätt EMHI sünoptikuil – nii palju kiitust pole nad vast kunagi kuulnud kui tänavu – nii suusõnaliselt, interneti kaudu kui ka tänukirjadena ametiasutustelt (nt Tallinna linnavalitsuselt 15. juuli paduvihma ülioperatiivse prognoosi eest). Ka kirglike Monika ning Scarletti külaskäikudest said Eesti mehed-naised minu meelest küll igati varakult teada ja hoiatatud.

Meretaseme tõusud said samuti (koostöös TTÜ meresüsteemide instituudiga) tollipealt prognoositud.

Et meie sünoptikuil on palju mõju (“pauerit”), näitab neile äsja saadetud meeleheitlik e-kiri: “Aitab juba! Keerake lumekraan kinni! Ärge irvitage inimeste üle!”